

*Mundo Nobo,
mon amour*

*Bij God en op Curaçao...
in de jaren '30 en '40*

*Mundo Nobo,
mon amour*

*Bij God en op Curaçao...
in de jaren '30 en '40*

C.A. Admiraal

Uitgeverij Heijink, Hardenberg

*Opgedragen aan de nagedachtenis van Dr. Johan Hartog
en zijn vrouw Elisabeth Hartog-Wouters*

Copyright © 2014: De auteur

Tekstverwerking: Anneke Ravensbergen-Zwaan

Begeleiding: Peter den Hertog

Redactie en advies: Dick van Ittersum en Titia de Graaf

Eindredactie: Pim Wiersinga

Omslagontwerp: Seroe Pretoe (Zwarte Berg),
geschilderd door G. Admiraal

Tekeningen: Joop van Egmond ('Mond')

Lay-out: Ida Veurink

Uitgever: Uitgeverij Heijink, Voorstraat 32, 7772 AC Hardenberg

ISBN: 9789462548848

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

'Het licht is zoet en het is aangenaam voor de ogen de zon te zien (...) voordat de kwade dagen komen...'
(Prediker 11 : 7a en 12 : 1b)

'De droogte van de grond, die in stof opwaait rond het landhuis; de spleten in de dorstige grond, waarin alleen de cactus nog kan bestaan; de magere geiten, die papier en karton achter de keuken staan te kauwen; deze droogte tast ook de ziel van de mens aan.'
(Boeli van Leeuwen, *De rots der struikeling*, Amsterdam z.j., 163-4)

INHOUD

Proloog

1. *'Bij God en op Curaçao...'*
2. *Kabrieten en infrou*
3. *Nos dushi tera*
4. *Domi Oudemans*
5. *Koster en organist*
6. *De brief*
7. *Moderamen*
8. *Broeha*
9. *Job of Abraham?*
10. *Gemeentevergadering*
11. *Tussen kippen en Koppen*
12. *Naar Santa Cruz*
13. *In het hofje*
14. *Dokter Grandi*
15. *Bevalling*
16. *'Mundo loko'*
17. *Op ziekenbezoek*

18. Reactie Fortkerk

19. Afscheid

20. 'Schilder' in de tropen

21. 'Poco poco'

22. De gouverneur

23. Macaber

24. Conflict

25. Schorsing

26. 'Als de papegaaien sterven'

27. 'De Halve Maen'

28. De zon gaat onder

Epiloog

Dankwoord

Over de auteur

Amsterdam, 16 april 2013

Om twee uur hadden we in Krasnapolsky afgesproken. Recht tegenover het Paleis op de Dam, waar over twee weken de inhuldiging van de nieuwe koning zou plaats vinden. Het was druk bij het Monument. Talrijke toeristen maakten foto's en liepen door elkaar. Een wonderlijke mengeling van culturen passeerde ons raam.

'Twee cappuccino's,' zei ik tegen de ober. Ik had Pim in jaren niet gezien. Hij was niet echt veranderd. Alleen waren we ouder geworden.

'Hoe kwam je ertoe over Koppen te schrijven?' vroeg Pim belangstellend. Zelf kende de domineeszoon Mundo Nobo – een bekende wijk in Willemstad – op z'n duimpje, had er zelfs vijf jaar gewoond en was graag langer gebleven. Helaas had z'n vader niet bijgetekend en moest hij voortijdig van Curaçao afscheid nemen. Later werd hij een bekend schrijver en schreef een mooie roman over de tropen.

Ik vertelde hem dat ik bezig was met een historische roman. Het verhaal had ik ooit gehoord van Dr. Johan Hartog, een bekende Antilliaanse historicus. Hij en z'n vrouw hadden mij verschillende malen gevraagd erover te schrijven. Misschien wel om op te promoveren. Maar van uitstel kwam steeds afstel. Totdat op een gegeven moment de tijd rijp was en ik het verhaal schreef.

'Wat vind je van m'n eerste hoofdstuk?' vroeg ik nieuwsgierig.

'Heel herkenbaar,' zei Pim, 'een jongeman, die enthousiast z'n idealen wil realiseren maar tot de ontdekking komt, dat het niet wil lukken. Het maakt niet uit of het een predikant of een arts is. Het thema is universeel.'

'Had Hartog nog gegevens over Koppen?' vroeg Pim. Het was alweer jaren geleden dat ik de historicus gesproken

had. Tot z'n dood hadden we gecorrespondeerd. Ik vertelde dat ik vorig jaar naar Salzburg was afgereisd, op zoek naar z'n archief. Hij was in 1997 overleden, een maand na z'n vrouw. Ik had nooit bericht ontvangen. Pim luisterde belangstellend naar m'n zoektocht.

Eindelijk vond ik na veel omrijden de St. Julienstrasse. In die straat doemde in de verte een somber, ouderwets flatgebouw op, grijs en gedateerd. Vlakbij de brug over de Salzach. Ik parkeerde m'n wagen en liep er naartoe. In mijn oude agenda las ik nog eens het adres: St. Julienstrasse 2/1016, A 5020 Salzburg. Zou ik nog iets van z'n paperassen kunnen achterhalen? Zou er nog iemand mij kunnen informeren? Links en rechts raasde het verkeer, op weg naar nergenshuizen. Behoedzaam liep ik om de saaie blokkendoos heen, bijna struikelend over loszittende trottoirtegels. Waar was een ingang te vinden?

Plotseling zag ik een oud Turks vrouwtje – een grootmoeder misschien – met een kind aan haar hand. Ze drukte op een bel, in een hal vol brievenbussen. Er klapte een deur open. Ik volgde haar en wachtte op de lift. Zwijgend gingen we omhoog. Zij stapte zonder groeten uit, op de achtste verdieping. Ik ging alleen verder naar de tiende. In een donkere gang belde ik aan bij nummer 16. Geen gehoor. E. Singer stond er op het naambordje. Hier had Hartog gewoond, hier was hij overleden. Kinderen had hij niet, en waarschijnlijk ook geen familie. Wie zou de uitvaart geregeld hebben? Het appartement opgeruimd? Waar was het archief? Niemand die het wist... of toch?

Ik belde aan bij nummer 17. Voorzichtig opende een bejaarde man de deur. Ik bofte, hij had het echtpaar gekend. Uit zijn afgemeten woorden leidde ik af dat z'n vroegere buurman altijd met z'n neus in de boeken zat. En dat Hartog

zelden met z'n vrouw de deur uitging. Hij niet wist waar het immense archief gebleven was.

'Wo ist er begraben?' vroeg ik, hopen op een vingerwijzing. 'Maxglan Friedhof,' was het antwoord. 'Wo ist das?' vroeg ik. Er werd snel een kaart te voorschijn gehaald en op een wijk aan de overkant van de Salzach geweest. 'Hier gibt es den Friedhof.' Ik voelde enige opluchting: toch nog iemand gevonden, die mij verder kon helpen. Misschien dat ik op het kerkhof meer te weten zou komen.

Na eindeloos zoeken, met voortdurend een politieauto achter me, vond ik het kerkhof. Ik parkeerde, de agenten reden door. In de aula was niemand te bekennen. Totdat plotseling een uitvaartleider op mij afkwam: 'Moechte ich Ihnen helfen?' In mijn beste Duits legde ik uit dat ik op zoek was naar het graf van Dr. Hartog. In een zwartgekleurde foliant zocht hij naar de opgegeven naam.

'Hier, ich habe es gefunden: Grab Nr. 337. Erst seine Frau und einen Monat spaeter Johan, Begraben am 21. Mai 1997. Aber, es tut mir Leid, das Grab ist weg. In 2010. Sie sind zu spaet. Schade! Es ist heute 2012. Nach zehn Jahren...!' In de kapel van Maxglan kocht ik twee kaarsen, één voor Johan, één voor Elisabeth, z'n sympathieke vrouw. Ik was te laat: het graf van de beroemdste Antilliaanse historicus was al twee jaar geleden geruimd.

'Heb je nog iets van een archief kunnen achterhalen?' vroeg Pim.

'Ik heb nog geïnformeerd bij de historische faculteit van de Universiteit van Salzburg. Ze hadden nog nooit van de historicus Hartog gehoord, terwijl toch elke wetenschapper in de Caraïbistiek hem kent. Ze waren verbaasd dat er zolang in hun stad een eminente historicus werkzaam was geweest. Misschien kwam het omdat hij nooit in het Duits had gepubliceerd. Van z'n archief geen spoor. Eén

hoogleraar verontschuldigde zich. Niemand in de faculteit beheerste het Nederlands.'

'Koppen ging uiteindelijk naar Canada, toevallig heb ik het email-adres nog van een oude emeritus-predikant, die ooit in de jaren '50 vanuit Schoonebeek naar Canada emigreerde'.

'Misschien weet hij meer?' zei Pim.

PROLOOG

Wenen, 11 maart 1986

Er was een jarenlange correspondentie aan voorafgegaan. Eindelijk was het zover. Op Witte Donderdag zou ik ze in Wenen ontmoeten: Dr. Johan Hartog, de bekende historicus van de Nederlandse Antillen, en z'n vrouw Elisabeth – die ook een indrukwekkend oeuvre op haar naam had staan. Ze bezochten elk jaar met Pasen de mis in de St.-Stephansdom. Vroeger had ik hem als gecommitteerde op Curaçao gezien. Hij kwam daar elk jaar voor de eindexamens op het *Maria Immaculata*. Een indrukwekkende verschijning, in een luchtig tropenpak met een statige vlinderdas. Een echte kamergeleerde, die jarenlang in de archieven had gesnuffeld en bekend stond als de bibliothecaris van de Openbare Bibliotheek op Aruba.

Opmerkelijk was dat in het eilandelijke roddelcircuit beweerd werd dat hij nooit gepromoveerd was en ten onrechte de doctorstitel voerde. Ik betwijfelde dat, gelet op zijn gedegen publicaties. Feit was dat hij vijf kloeke delen over de geschiedenis van de Nederlandse Antillen geschreven had, naast talrijke monografieën over uiteenlopende onderwerpen. Een historicus *pur sang*, die als journalist vlak voor de oorlog naar Curaçao was gekomen en – op verzoek van de bisschop – een dagblad moest maken van het plaatselijk katholieke weekblad. Een uitdaging die Hartog als hoofdredacteur van de *Amigoe di Curaçao* maar al te graag aannam.

In het bekende Hotel Europa zat ik samen met m'n vrouw op het echtpaar Hartog te wachten. Half elf hadden we

afgesproken, maar er was niemand te bekennen. Ik bestelde twee cappuccino's en een lekker stuk Sacher Torte. Het was een schitterende dag en de zon scheen fel door de ramen. Het Weense gebak smaakte voortreffelijk, maar een zekere onrust bekwam mij. Had ik goed afgesproken? Was het tijdstip correct? Zou het echtpaar tijdens de treinreis uit Salzburg iets overkomen zijn? Ik had geen adres en ook geen telefoonnummer. Alleen een brief met de naam van het hotel en de datum. Dat was alles. Ik keek weer eens uit het raam en zag talrijke toeristen voorbij slenteren, alleen van Hartog en z'n vrouw geen spoor.

'Misschien zitten ze in het restaurant aan de overkant of in het café hiernaast?' opperde m'n eega. Er was inmiddels een halfuur verstreken. 'Logeren zullen ze hier zeker niet, want het is een peperduur hotel,' merkte ze snedig op. 'Veel te duur voor een gepensioneerde historicus. Alleen de koffie kost hier al vijftig Schilling.' Ik vroeg aan de receptioniste of het echtpaar Hartog hier logeerde, of ze misschien een boodschap hadden achtergelaten. Ze schudde haar hoofd. Ze had nooit van die naam gehoord. Vreemd, ik wist zeker dat het echtpaar elk jaar in dit hotel logeerde. Wonderlijk dat ze nooit van Herr und Frau Hartog gehoord had. Ik ging twijfelen, keek op m'n horloge. Het begon tegen elf uur te lopen. Zou ik me vergist hebben?

Plotseling zag ik een fragiele figuur met een vlinderdas, en aan z'n arm een deftige, oude dame. Dat moest hem zijn. Haastig liep ik het echtpaar achterna en zag dat ze in het restaurant aan de overkant naar binnen stapten. Ik haalde m'n vrouw en snel liepen we naar hen toe.

Dr. Hartog en z'n vrouw begroetten ons hartelijk. Hij excuseerde zich en vertelde dat ze dit jaar een goedkoper

hotel besproken hadden. Hij was blij dat we niet vertrokken waren, want hij en z'n vrouw hadden naar de kennismaking uitgezien. Vriendelijk bood hij ons een kopje koffie aan en begon meteen over z'n historisch werk. Ondanks z'n hoge leeftijd, zat hij nog dagelijks achter z'n schrijfmachine en z'n vrouw corrigeerde met plezier de drukproeven. Vanwege haar reumatische klachten waren ze naar Salzburg verhuisd. Het kuren deed de pijn verzachten en het leven in Salzburg was net zo aangenaam als op het zonnige Aruba.

Natuurlijk ging het gesprek over de tropen. Hoe hij voor de oorlog daar naartoe was gegaan en bij toeval in de journalistiek terecht kwam. Hoe hij z'n vrouw had leren kennen en hoe hij het op een zeker moment met de gouverneur, z'n toekomstige schoonvader, aan de stok kreeg. Hij vertelde over z'n werkwijze als historicus en z'n ontmoetingen met vooraanstaande figuren uit het kerkelijk en politieke leven. Zo kwam hij ook te spreken over Hendrik Koppen, de voorganger van de Gereformeerde Kerk te Mundo Nobo.

Het bleek dat het echtpaar een zwak had voor deze man, die niet goed paste in de tropen. Bovendien kreeg Koppen te maken met een conflict dat Hartog – als vrome katholiek – nauwelijks begreep. Ook z'n vrouw snapte er niets van.

'Waarover maakten die kerkmensen zich nou zo druk? Weet u het? Kunt u het ons uitleggen? Ik zie Koppen nog voor me: een kaarsrechte gestalte, die altijd in een smetteloos tropenpak liep en iedereen vriendelijk groette. Zelden zo'n aardige, integere man gezien,' aldus mevrouw Hartog.

'Elf jaar lang heeft Koppen dag en nacht gewerkt voor z'n gemeente, *nota bene* in die beroerde oorlogstijd en dan gaat hij af in zo'n kerkelijk conflict dat niemand begrijpt,'

bracht mijn gastheer eruit nadat hij een slokje van z'n koffie had genomen. 'Legt u ons dat nou eens uit.'

Ik vertelde dat het voor de oorlog in de Gereformeerde Kerk in Nederland rommelde. Er kwam een nieuwe generatie theologen die bezwaren had tegen een aantal opvattingen van Abraham Kuyper, de man die aan de wieg stond van dit kerkgenootschap uit 1892. Kuyper had kans gezien een aantal gemeentes, die respectievelijk in 1834 en 1886 uit de oude Hervormde kerk waren getreden, opnieuw te verenigen. Als theoloog had Kuyper een bepaalde kijk op het calvinisme en hij ontwikkelde leerstellingen waar een jonge generatie theologen steeds meer moeite mee kreeg. Zo propageerde hij de leer van de algemene genade ('Gemene Gratie') die stelde dat er ook iets goeds voortkwam uit niet-christelijke godsdiensten en verkondigde een doopleer waarbij niet elk kind door z'n doop vanzelfsprekend later in de hemel zou komen ('de veronderstelde wedergeboorte'). De zoon van Abraham Kuyper – Dr. H.H. Kuyper – een bekend theoloog en kerkhistoricus – deed na de dood van z'n vader alles om diens geestelijke nalatenschap in z'n lijfblad *De Standaard* te verdedigen, maar jonge theologen als Klaas Schilder schreven in *De Reformatie* over nieuwe inzichten en uitten hun bezwaren over de doopopvatting, het Verbond en de leer der Gemene Gratie. Zij vonden die opvattingen van Kuyper niet Bijbels en niet reformatorisch.

'Wat leerde Kuyper dan precies over de doop? Ik hoorde altijd dat de kerkscheuring is ontstaan door de leer van de veronderstelde wedergeboorte. Klopt dat?' vroeg Hartog.

'Nee, het ligt ingewikkelder. Die kerkstrijd begon over de doopopvatting. Kuyper leerde namelijk dat het kind door de doop deel uitmaakte van het Verbond, tenzij later –

door gedrag of keuzes – het tegendeel blijkt. De doop is dus niet automatisch een garantie dat het goed zit, met andere woorden dat men daadwerkelijk deel uitmaakt van het Verbond dat God met Zijn volk heeft gesloten. Voor Schilder *cum suis* was deze doopopvatting niet goed Schriftuurlijk onderbouwd en ook niet echt reformatorisch. Bovendien vond hij de leer van de Gemene Gratie niet conform de Bijbel.’ Ik zag dat Hartog en z’n vrouw hun best deden mijn betoog te volgen.

‘De synode heeft in ‘43 besloten in te grijpen en stelde met een aantal leeruitspraken de zaak vast, in de hoop hiermee de rust en eenheid binnen de kerk te herstellen. Omdat Schilder en z’n volgelingen moeite hadden met het *bindend* karakter van de leeruitspraken, werden ze geschorst en later uit het ambt ontzet. Toen ging het over de vraag of een synode wel mocht schorsen en afzetten. Volgens Schilder en z’n aanhangers was dat een recht van de kerkenraad en niet van de synode. Zo onttaarde een conflict over de doop in een kerkrechtelijke kwestie met alle gevolgen van dien. Uiteindelijk kwam er in 1944 een kerkscheuring, die bekend staat als de *Vrijmaking*.’

‘Interessant wat u ons allemaal vertelt. Maar waarom moest dat nou in het laatste oorlogsjaar?’ reageerde Hartog. ‘Konden ze dan niet wachten tot na de oorlog?’

‘Dat is niet goed uit te leggen,’ antwoordde ik. ‘Maar de verharding van het conflict was het gevolg van de handelwijze van de synode, die de opvattingen over de doop in de geest van Kuyper vaststelde, maar ook de *eis* stelde dat men die leer als kerklid of ambtsdrager moest belijden. Wie dat niet deed, werd geschorst en vervolgens afgezet.’

‘Waarom toch al die schorsingen en afzettingen aan het einde van de oorlog?’ verzuchtte Hartog, ‘ik kan het nog steeds niet begrijpen en al helemaal niet, dat – na de oorlog – dat conflict *zelfs* op Curaçao gaat spelen.’

‘Het hele conflict was voor veel kerkleden in die tijd *abracadabra*. Velen snapten er niets van, ook op Curaçao. Daarom was het zo triest. Volgens mij begrepen alleen de koster en enkele kerkleden, die na de oorlog op het eiland kwamen, waar het over ging. De oudgedienden hadden er geen boodschap aan. Die hadden andere bezwaren. Bovendien vonden ze dat Koppen te veel opvattingen van Schilder had overgenomen.’

‘Hij werd dus eigenlijk zowel door de kat gekrabd als door de hond gebeten,’ zei mevrouw Hartog. ‘Weet u, het was zo’n aardige man. Ik ben nog bij de eerste steenlegging voor het nieuwe kerkgebouw geweest. Wat was hij trots!’

‘Dat was zeker op 25 juni 1936!’ zei ik.

‘Bijna alweer een halve eeuw geleden,’ merkte ze ad rem op. ‘U moet maar gauw een boek over Koppen schrijven. Dat verdient hij, misschien moet het wel over het *hele* gereformeerde kerkelijk leven in de West gaan. Het was ook zo’n actieve, aardige gemeente!’

1. 'Bij God en op Curaçao...'

Het tropische eiland lag er leeg en verlaten bij. De zon was ondergegaan. De passaat luwde en het geruis van de palmen stierf weg in de snel nadere duisternis. Alleen de eeuwigdurende golven, overdag zo vriendelijk klotsend, begonnen kwaadaardige patronen te breien. In de verte huilde een hond en een paar ratten kropen nieuwsgierig uit de open riolen. Uit het afgelegen Piscadera hoorde men flarden van de steelband. Het nachtleven had zijn intrede gedaan. De krekels protesteerden, de kakkerlakken kwamen te voorschijn en de muziek werd luider.

Op de ruime porch van de pastorie in Mundo Nobo zat Hendrik Koppen in zijn ligstoel. Zijn glas whisky onaangeroerd. Hij kon het niet verkroppen. Die verdomde politiefotograaf Peetoom, met zijn eeuwige kompaan Jansma – die onbeschofte motoragent – hadden hem weer te grazen genomen op de laatste kerkenraadsvergadering. De zoveelste pijnlijke ervaring. Wat dachten de heren wel: hij, academicus, wetenschapper, *cum laude* afgestudeerd, respectabele voorganger, *verbi divini minister...* dat ze hem zo door het slijk van de *knoekoe* konden halen? Om met stof van dat ruige landschap buiten de stad te gooien. Hoe haalden ze het in hun stomme koppen? De heren kenden geen woord Latijn, laat staan een Hebreeuwse tekst, maar hadden een pretentie van hier tot *wishi*, zoals ze op het eiland wel zeiden, van *macamba's* die het altijd beter wisten. Dat eeuwige geëtter van die blanke Hollanders. Die eindeloze treiterijen, die hatelijke opmerkingen. Ze legden altijd maar weer de schuld bij anderen. Het waren Farizeeën, wit gepleisterde graven, zou zijn Werkgever zeggen – maar dát kon hij niet zeggen, want dan was de

boot echt aan. Hij moest de laatste dagen vaak aan zijn voorganger denken, die had eens gezegd: ‘...een eiland vol zon en een oceaan van problemen.’ Hij liet hem daarmee de andere kant van het bestaan in de tropen zien. ‘Henk, jij bent teveel een steile, oer-Hollandse calvinist. Jouw normen en waarden passen niet in die sensuele, warmbloedige sfeer van dit tropische eiland. Jij bent – wat oudgedienden en door de wol geverfde lieden noemen – een echte *macamba stinki*. Weet wat hier als laatste waarheid geldt: ‘Bij God en op Curaçao is alles mogelijk!’ Het is een dorstig paradijs, *my friend*, vergeet wat je in dat verre vaderland geleerd hebt, waar het nu trouwens stikt van de NSB’ers. Pas je aan. Geniet van de zon, de blauwe zee, de mooie baaien. Man, je bent zo bevoorrecht: lieve vrouw, gezonde kindertjes, mooie baan, goed salaris, grote auto, veel vrije tijd. Wat wil je nog meer? De rest? Die neem je op de koop toe! Staat er niet in Prediker: ‘...geniet van het leven met de vrouw die je lief is?’

Weer gingen z’n gedachten terug naar de gerespecteerde voorganger. Weer zo’n hedonist, die verpest is door roddel en achterklap. Dat was z’n eerste reactie geweest. Ik, ik ben niet van plan me zo te laten inpakken. Ik neem het gewoon niet, ik behandel een ieder met respect, dan hebben ze mij ook met eerbied te behandelen. Dat heeft niets met calvinisme of oer-Hollands te maken. Het is gewoon burgermansfatsoen.

Het was laat geworden, de klok sloeg één uur, de klanken van de steelband werden luider, de krekels zwegen en hij besloot naar bed te gaan. Het glas whisky bleef onaangeroerd, morgen was er – *Deo volente* – weer een dag. Terwijl hij opstond, trapte hij per ongeluk een kakkerlak dood en peinsde over het zesde gebod: ‘Gij zult niet doden’. Gold dat ook voor een kakkerlak?

Hij kon de slaap niet vatten en herinnerde zich nog levendig dat een broeder hem in Den Haag-West – midden in de crisis – getipt had. ‘Henk, is Curaçao niks voor jou?’ Aaf was gelijk laaiend enthousiast geweest. ‘We gaan naar een eiland waar de zon altijd schijnt,’ had ze in familiekring geroepen. Zijn vader en moeder waren terughoudender geweest. ‘Er doen altijd van die rare verhalen over de tropen de ronde,’ had z’n moeder gezegd. Maar Henk was niet te stuiten. Zag de ene uitdaging na de andere. Hij zou daar een gezin stichten, een gemeente opbouwen, een kerkgebouw realiseren en ook nog genieten van zon, zee en baaien. ‘Als dat maar goed gaat!’ had z’n oude moeder gezegd. Met een ik-zal-voor-je-bidden, had ze zich erbij neergelegd. Daarna ging het snel. Het beroep, de bevestiging, de intrede, de ontvangst en de eindeloze rij notabelen die allemaal een kijkje kwamen nemen, hoe zou die Hollander het er vanaf brengen? Blakend van zelfvertrouwen had hij zijn werk ter hand genomen. Het kon niet op. Toen kwamen de *kwade* dagen! Bij de samenstelling van de bouwcommissie. Ingesteld voor een nieuw kerkgebouw. De heren stikten van jaloezie. Sedertdien had hij het bij een aantal oudgedienden verbruid. Roddel en achterklap waren het gevolg. Bij elke nieuwe boreling werden er op de kerkenraad van die misselijke vragen gesteld over de hoogte van zijn traktement. Een predikant met drie kinderen was wel erg kostbaar voor deze kleine gemeente en bovendien deugde zijn vrouw niet, want die kletste te veel. Het meest krenkend vond hij de aanvallen op zijn theologische capaciteit. De organist, die ook nog koster was, presenteerde zichzelf voortdurend als een theologisch zwaargewicht en vond hem veel te licht. Maar ook die

beide oudgedienden heren-ouderling, kon hij wel schieten. Die mafkezen hadden overal commentaar op. Ze vonden hem maar een jongbroekie, een non-valeur die per ongeluk zijn theologische papieren had gekregen, omdat zijn broer een vooraanstaand theoloog was. Misselijk hoe die lieden opereerden, nooit recht door zee, altijd ellebogenwerk. Hij verdacht ze van karaktermoord, maar kon ze niet op hun woorden pakken. De heren waren o zo gewiekst en zorgden er wel voor dat anderen de kastanjes uit het vuur haalden. Nee, hij had langzamerhand zijn bekomst van dit tropische walhalla. Bovendien kon elk moment de oorlog uitbreken en tot overmaat van ramp dreigde een theologisch conflict uit het vaderland, hier geïmporteerd te worden. Mijn God, de problemen stapelden zich in rap tempo op en hij kon ze amper de baas. Het leek aanvankelijk allemaal zo mooi en vredig. Het was aangenaam voor de ogen de zon te zien. Nu kwamen *kwade* dagen. Had Prediker die niet voorspeld?

Zou hij ooit nog lachen? Met plezier z'n werk doen? Kunnen genieten? Henk zuchtte, *Mundo Nobo* was zijn *amour* geweest, totdat donkere wolken zich boven z'n kerk samenpakten. Hij moest bekennen dat hij het niet meer wist. Misschien had de wijze Prediker toch ongelijk en had hij meer naar de oude apostel op Patmos moest luisteren? Die droomde van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Had hij maar meer van dat geloof van die hoogbejaarde Johannes! Kon hij maar zo dromen...

2. Kabrieten en infrou

Het was een drukke dag geweest. Het weer was ook drukkend en opnieuw kon hij niet in slaap komen. Er gebeurde zoveel. Hij luisterde naar de onregelmatige ademhaling van Aaf. Zo nu en dan onderbroken door een lange pauze. Volgens de huisarts was er weinig aan te doen. Je kon er alleen plotseling aan doodgaan. Hartstilstand! Gelukkig was zijn vrouw verder kerngezond en alweer drie maanden in blijde verwachting, nu van de vierde.

Vanmorgen had hij woorden met haar gehad. Ze wilde Daisy ontslaan omdat die niet deed wat mevrouw gevraagd had. Hij had er prompt een stokje voor gestoken. Daisy was pas twee maanden in dienst, na het ontslag van Gladys, een Engelse dienstmeid uit Montserrat. Daisy kwam uit Antigua, ook al zo'n arm Brits eiland. Ze moest nog veel leren. Logisch als je net in dienst bent getreden. Bovendien was z'n zoontje Henk erg op haar gesteld, omdat ze hem postzegels van Antigua gaf, die hij netjes opborg in zijn album. Daisy de wacht aanzeggen, was onredelijk. Trouwens, Daisy was steil methodist en dat kon je van die bijgelovige Gladys – wier humor hij had gemogen – niet zeggen. Onze Lieve Heer kende soms wonderlijke kostgangers. Bovendien had Daisy iets waar hij haar om benijdde: dat opgewekte kinderlijke geloof. Als ze luidkeels een gospel zong, raakte hem dat in zijn ziel en moest hij iets wegslikken. Het methodisme paste toch beter bij de Creoolse volksaard dan het oer-Hollandse calvinisme.

Het was nu middernacht. De shutters stonden open en een licht briesje kwam de slaapkamer binnen. Hij piekerde over de krantenkoppen van vanmorgen: 'Donkere wolken

pakken zich in Europa samen'; 'Hitler roept op tot oorlog' en dan ineens dat kleine schokkende bericht: 'Motoragent berooft zich van het leven omdat hij van pastoor niet met katholiek meisje trouwen mag.' Bespottelijk! Weer een agent bij de militaire politie minder. Was de dood van de vorige motoragent al niet erg genoeg? Wat een ellende toch in de wereld, in het groot en in het klein. Een tropisch paradijs, jawel, maar ook een tranendal, een rots der struikeling *in optima forma*. Benieuwd wat de vrijzinnige Oudemans morgen op de begrafenis zou zeggen. Zeker zoiets in de trant van dat het allemaal in de sterren geschreven stond. Die man is meer met de sterren bezig dan met het Evangelie. Niet dat hobby's ongeoorloofd zijn: natuurlijk niet. En als persoon mocht hij Oudemans wel. Als Oudemans niet met die vreselijke Plusje getrouwd zou zijn, zouden ze misschien vrienden zijn. Alhoewel, Oudemans is toch wel erg vrijzinnig. Wat Hitler betrof, werd het tijd dat de Amerikanen nu eens doorzetten. Maar ja, in ons lieve vaderlandje gold Hitler jarenlang als een bevriend staatshoofd, totdat Roosevelt hem eindelijk tijdens een rede in Chicago in het openbaar een schoft durfde noemen. Helaas was het toen al te laat en de laarzen dreunden.

Eindelijk viel Henk in slaap. Bruno, zijn lievelingshond, kwam zachtjes de echtelijke slaapkamer binnen en vleide zich voorzichtig op de rieten mat voor het ouderlijk ledikant. Hij wist dat het verboden terrein was, maar het lag veel lekkerder dan op de koude tegels van de huiskamer. Calvijn, de bejaarde kat, lag ook stiekem op een fauteuil te spinnen.

Henk staat op het punt de consistorie te verlaten. Hij is gespannen en nerveus. De ouderling van dienst heeft net